

Christian Albrecht Döderlein

**Programma Academicum, Quo De Notione Justificationis Præfatus Viro ...
Johanni Andreae Müller Ecclesiastæ Islebiensi ... A Facultate Theologica
Buetzoviensi Doctoris Gradum Summosque In Theologia Honores D. XXIX. Julii
MDCCLXXXV, Esse Decretos Et Collatos**

Buetzovii: Litteris Fritzianis, [1785]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn887477127>

Druck Freier Zugang

Universität Bützow
Theol. Fak. 1785
Müller/Doederlein

Bützow 080

PROGRAMMA ACADEMICUM,

quo

DE NOTIONE JUSTIFICATIONIS PRÆFATUS

VIRO

MAXIME REVERENDO, AMPLISSIMO
ET DOCTISSIMO

JOHANNI ANDREÆ MÜLLER

ECCLESIASTÆ ISLEBIENSI AD ÆDEM D. ANDREÆ MERITIS-
SIMO, ET ECCLESiarUM MANSFELDENSium DITIONI
SAXONICÆ SUBIECTARUM, CUM ANNEXIS,
SUPERINTENDENTI GRAVISSIMO

A FACULTATE THEOLOGICA BUETZOVIIENSI

DOCTORIS GRADUM SUMMOSQUE
IN THEOLOGIA HONORES

D. XXIX. JULII MDCCLXXXV, 1785

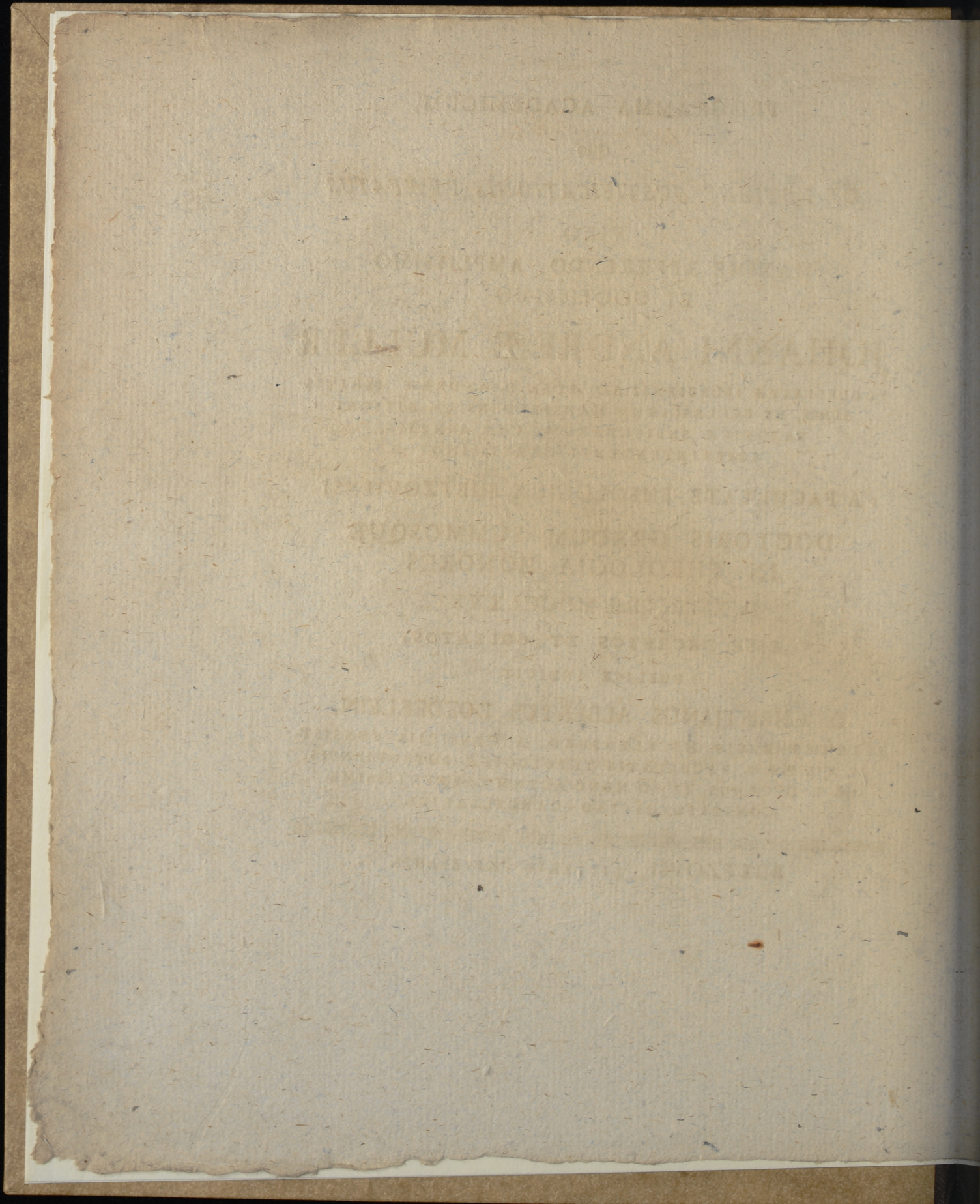
ESSE DECRETOS ET COLLATOS,

PUBLICE INDICIT

D. CHRISTIANUS ALBERTUS DOEDERLEIN,

SERENISS. DUCIS MECKLENBURG. A CONSILIIS CONSIST.
SS. TH. P. P. O. FACULTATIS THEOLOGICÆ BÜTZOVIIENSIS
H. T. DECANUS, ET AD HUNC ACTUM CLEMENTISSIME
CONSTITUTUS PRO-CANCELLARIUS.

BUETZOVII, LITTERIS FRITZIANIS.

I. N. J.

Quod nonnulli nostra ætate conatibus suis prætere-
 re solent, in dogmaticis etiam
 ecclesiæ nostræ rationibus multa adhuc re-
 stare accuratius limanda & expolienda,
 quæ critices, philologiæ & philosophiæ
 ope, salva rei christianæ summa, emendari
 & magis perspicue explicari possint & debeant, multas habet
 magnasque cautiones, nisi ejusmodi blandis vocibus, quæ impe-
 ritis magnam speciem habere videri possunt, nobis non jam vo-
 cabula nonnulla loquendique formulas, sed ipsum caput & ar-
 cem religionis evangelicæ eripi velimus. Huc enim aperte
 multa spectant, quæ non rem ipsam tangere, sed tantummodo
 ad conceptus mentis melius & concinnius digerendos, re ipsa
 eadem semper manente, pertinere dicuntur, quamvis fortasse
 unus alterque vir doctus, qui ita disputat, ipse haud animadver-
 rat aut intelligat, quo hi conatus tandem evasuri sint. Nam il-
 lud jam primum, quod quasi fundamenti & principii loco po-
 nere

A 2

nere solent, discrimen conceptuum mentis rem ipsam haud mutare, ac posse duos pluresque eandem omnino rem tenere, quamvis in modo, quo quisque illam mente concipiat, toto cœlo inter se differant, partim ambiguum & fallax, partim plane falsum est. Nam rem unamquamque aliter tenere, aut sequi, aut ad usus nostros transferre non possumus, nisi secundum mentis nostræ notiones, nec si hic hos sibi animi conceptus format, ille vero alios ab istis plane diversos, ambo eandem rem tenere dici possunt. Equidem easdem voces & loquendi formulas fortasse adhibere possunt; sed quod ad rem ipsam attinet, alius aliud plane quid mente tenet, & animi consiliis sequitur. Quanquam enim res ipsa, quæ extra nos existit, talis semper est & manet, qualis per rerum naturam est, nec errores mentis humanæ illam immutare queant; ille tamen, qui aliter eam mente concipit, quam ipsa ejus natura patitur, non illam ipsam rem tenet, sed plane aliam diversæ plane naturæ, nec eadem fidei dogmata, quibus sensum & judicium nostrum de rebus ad credendum propositis declaramus, nec eadem principia & rationes vitæ manere possunt. Fortasse nihil unquam excogitari potuisset, quod magis esset absurdum, immo ridiculum, quam quod nonnulli nostrorum hominum affirmare haud veriti sunt, neminem hominem unquam notionibus & judiciis mentis suæ errare. Deinde critices & philologiæ subsidia, nostra imprimis ætate ingenti & laudabili studio exculta, ne ad abusum potius, quam ad usum transferantur, magna cautione & cura opus est. Quum enim harum artium opera infinitæ propemodum legendi rationes, & in ipso aliquo scripturæ s. loco innumeri vocum significatus excogitari facile possint, qui, si voces extra contextum tum proximum, tum remotum spectentur, ferri possent; videndum est, ne hoc artificio abutamur ad clarissima scripturæ testimonia obscuranda, aut certe ad ambiguum sensum eadem detorquenda, si sententiam & dogma aliquod inferunt & inducunt, præconceptis opinionibus nostris contrarium. Exempli hujus rei nostro tempore ubique fere prostant. Fingunt multi
suo

suo ingenio sibi aliquam religionis formulam: hanc ut exornent, & contraria dogmata, quæ ipsis haud placent, removeant, nec tamen hæc *εὐρηματα* sine scripturæ s. auctoritate, aut omnino contra eandem protulisse videantur; circumspiciunt, quotuplici modo & sensu voces legi, aut explicari queant, & deinceps, neglectis cunctis reliquis interpretandi veris legibus, & ipso prope-modum sensu communi ejurato, eam amplectuntur sententiam, quæ suis opinionibus congruit, sensum ex ipsa scriptura sacra haud eruendo, sed pro lubitu inferendo. Miscent mirifice omnia, violenter torquent contextum, & scopum sacri scriptoris invertunt, ut caliginem offundant imperitorum oculis, ne ad veram spiritus sancti mentem animum advertere, aut eandem assequi possint, aut ut certe lectores in perpetuam dubitationem adducantur, & in tenebris errent, nec quid statuere & tenere debeant, reperire queant. Hujus generis artes si rationem haberent, nec cuivis prudenti & cordato homini confestim ipso aspectu stomachum moverent; non video, quid responderi posset vituperio doctorum virorum romanæ ecclesiæ, quo adhucdum ecclesiam nostram aggredi solent, quasi nullum haberemus constans & firmum fidei principium & regulam. Nam isti homines ex ipso nostro coetu speciem aliquam huic vituperio conciliant, & suo exemplo gravissimum istud dogma de perspicuitate scripturæ s. omnino evertunt; cum ita se gerunt, quasi nunquam antea quis non jam simpliciorum & rudiorum, sed ne doctorum virorum veram mentem legatorum divinorum, veramque religionis christianæ formam & indolem in rebus maximi momenti ad salutem pertinentibus intellexerit aut affecutus sit, quippe quam ipsi nunc tandem infinita opera & cura, infinitisque artificiis eruere debeant. Hac via evertunt, aut certe perturbant & obscurant, quæ in clarissima luce posita sunt, & totam salutis humanæ rationem, quam divina bonitas nostræ imprimis ecclesiæ concredidit, luculentis & apertissimis scripturæ s. testimoniis nixam, simplicibus & inconsideratis mentibus eripiunt, ita ut aut ipsa divina majestas lædatur, & notiones, quas de summis Dei virtutibus & at-

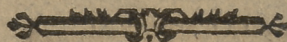

tributis animo informare debemus, mutilentur & corrumpantur, aut certe homines in bivio aut trivio quasi constituti, ambigui hæreant, quomodo res nostræ ad salutem consequendam instituendæ sint, aut quid tandem in vita sequendum sit. Hujus rei, cum infinita propemodum exempla nostra ætate prostant, uno tantum, eoque gravissimo *justificationis* dogmate paucis ostendere mihi constitutum est, quam sine ulla ratione cum gravissimo veritatis damno & animorum periculo nonnulli ecclesiæ nostræ formulam, in scriptura s. apertissime traditam, solatii plenam, & cum reliquis divinis doctrinis indivulso nexu cohærentem, immutare, aliamque substituere conentur, quæ aut plane falsa, aut certe difficilis, obscura & ambigua est, nec ea luce animum imbuat, qua opus est, si certo & firmo gradu salutis viam sequi & tenere velimus. Quum vero hujus scriptionis angusti limites non patiantur, ut totam hanc causam in præsentia exhaustiam & luculentis ac firmis argumentis muniam, sufficiat, brevibus nonnullis propositionibus innuere tantummodo quasi, quid in istis conatibus desiderandum vituperandumve, quid contra ea tenendum sequendumque sit, uberiolem & plenam harum positionum demonstrationem in aliud tempus aliumque locum dilaturus.

Ipsa *justitiæ* vox, hebr. צִדְקָה, gr. δικαιοσύνη, cum Deo in scriptura s. in decretis & viis suis tribuitur, à nonnullis ad ambiguum aut omnino falsum sensum trahitur, quasi solam benignitatem denotet, qua Deus utitur in beandis hominibus, bona quævis ipsis impertiendo. Hoc facto mutilant & truncant scripturæ s. notiones, & ipsam Dei majestatem. Quamquam enim facile concedi possit & debeat, Deum in scriptura s. justum vocari, ipsique justitiam tribui, dum bona confert in eos, qui digni & idonei sunt; falsum tamen est, in voce justitiæ propterea scripturæ stylo solam benignitatem in beandis hominibus contineri. Ubique, cum scriptura de Dei justitia differit, includitur respectus ad merita hominum, atque Deus neutiquam ea tantummodo ratione agere dicitur, qua homo privatus erga alios
sola

sola benignitate ductus agere solet, sed in ipsis conferendis bonis ut imperans, ut legislator, ut iudex se gerit, qui iusto iudicio merita & conditionem hominum pensitat, & hoc pacto cuique tribuit, quod ipsius dignitati & meritis convenit. Hinc etsi recte dicatur, iustitiam in scriptura s. si simpliciter sine adjecto epitheto de Deo prædicatur, sæpe denotare totum complexum virtutum moralium, quo quis in cunctis viis & rationibus suis *recte*, i. e. naturæ rerum convenienter agit, quod antiquiores philosophi & theologi *iustitiam universalem* vocare solebant; ubique tamen respicitur ad imperium divinum, ut Deus, tanquam supremus imperans & Dominus spectatus, semper *recte*, i. e. prouti cuiusque hominis conditio patitur, iudicet & agat. Pertinet igitur iustitiæ vox, de Deo adhibita, cum Deus iuste seu recte agere dicitur, vel maxime ad iustitiam rectoriam, & utramque speciem huius iustitiæ includit, non solum *remuneratorem*, sed imprimis etiam *vindicativam*. Quod si igitur hac postrema omissa, quidquid scriptura de iustitia Dei profert, ad solam priorem, qua Deus benignus est, trahere velimus; tota ratio œconomix divinæ truncatur, & præcipuum caput religionis, non jam revelatæ, sed ipsius naturalis, obscuratur, quæ Deum ut *sapienter benignum*, & propterea simul ut iustissimum vindicem peccatorum venerari & colere nos jubet. Hinc isti conatus, scripturæ loca, quæ de iustitia Dei disputant, ad solam benignitatem trahendi, lectorumque mentem & oculos studiose a vindicta divina avertendi, admodum commodi procul dubio nostris hominibus videri debent, qui notionem iustitiæ divinæ rectoriæ, & imprimis vindicativæ, penitus delere, & ex hominum mentibus evellere, & ex Deo, falsæ benignitatis voce abutentes nescio quale monstrum fingere student, qui nec sanctius, nec sapiens, nec propterea vere bonus sit: quo pacto totius religionis fundamenta in universum destruunt, & vitæ rationes & consilia hominum visis & libidini prostituunt. Hinc jam dudum ii præcipue, qui salutiferas doctrinas de Christo ejusque meritis & vicaria satisfactione pro hominum peccatis præstita, impu-

impugnare & evertere cœperunt, id in primis summo studio agendum sibi esse intellexerunt, ut veras notiones justitiæ divinæ rectoriæ & vindicativæ obscurarent & corrumperent, nec eas ad justitiam universam, quæ Deo per essentiam & naturam competit, contenderent pertinere, his ipsis artibus usi, ut quidquid scriptura s. de justitia Dei docet & prædicat, ad unam benignitatem raperent. Idcirco has artes, contra hujus generis homines disputans, jam alio loco detegere & refellere studui. *)

Deinceps perperam nonnulli ab *actu justificationis* notionem judicis & judicii de condemnando aut absolvendo reo removeere satagunt, & hoc pacto totam formam salutis in scriptura sacra traditam immutant. Etenim ad hanc formam vel maxime pertinet, ut homo coram Deo sistatur ut peccator, pressus reatu culpæ & poenæ, culpam agnoscens & deprecans, sola gratia veniæ propter unum Christum ejusque redemptionem fretus, carens omni proprio merito aut virtute culpam redimendi, sicque a Deo judice, qui jure condemnare posset, propter istam intervenientem, a Deo ipso ex mera gratia procuratam satisfactionem sponsoris, fide apprehensam, veniam culpæ & poenæ nanciscatur, & loco promeritiæ poenæ maculetur beneficiis. Hæc notio atque hæc forma salutis humanæ per totum scripturæ sacræ veteris & novi testamenti contextum tam perspicue traditur, tamque vehementer ad prima elementa religionis revelatæ pertinet, quibus a naturali discernitur, ut sine aperto detrimento doctrinæ biblicæ dimitti haud possit. Est igitur & manet justificationis hominis peccatoris *actus forensis*, Dei judicio in hominem peccatorem exercitus, nec notionem Dei *tanquam judicis*, nec hominis *tanquam rei*, nec tribunalis, nec sponsoris, nec sententiæ a judice prolatae ex hoc negotio tollere poteris, nisi totam rationem religionis christianæ perdere velis. Huc evadent, etiamsi fortasse unus & alter imprudens nondum intelligat,

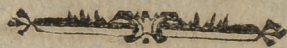
*) Theol. Abhandlungen über den ganzen Umfang der Religion B. III. S. 128. ff.

gat, conatus isti, notionem iudicii forensis ex negotio justificationis auferendi, & solum beandi significatum introducendi. Beat utique Deus hominem per justificationem; sed beat ut iudex, beat reum, quem iudicis sententia a promerita condemnatione propter unum Christum absolvit, ipsique beatam vitam restituendam adjudicat. Totam hanc causam Θεοπροσως intelligendam, & imbecillitates istas, quæ in humanis foris & iudiciis accidere solent, immo ne evitari quidem possunt, procul removendas esse, omnes prudentes theologi dudum monuerunt. Sed si propterea voces & loquendi formulas, ab humanis rationibus & negotiis propter apertam similitudinem ad Deum translatas evitare & tollere velis, plane nihil de Deo affirmare poteris. Ubique enim, de Deo ejusque virtutibus, decretis, & actibus differentes hujus generis voces adhibere cogimur, quo, qua ratione de ipso sentire debeamus, quodammodo in intelligentiam hominum cadere queat. Alioquin futurum est, ut ad deisticum istud delabamur, quo nos plane nihil de Deo scire posse pronunciant. Sed ut humanorum iudiciorum imbecillitates a Deo removeantur, recte, & rationi & scripturæ s. convenienter theologi monent, hujus generis actus divinos duplici modo spectandos esse, vel ut actus immanentes sive opera ad intra, vel ut opera ad extra, quibus Deus ea, quæ decrevit, per potentiam suam in creaturis re ipsa efficit. Priori respectu si justificationem consideres, utique res nec per successionem quandam cogitationum & deliberationum, quale quid in humanis iudiciis necessario locum habet, nec nunc demum in tempore; dum homo peccator re ipsa in Dei gratiam recipitur, accidit; sed est decretum æternum, præscientiæ divinæ innixum, quo Deus hominem, quem suo tempore in rerum natura existentem, & evangelio credentem, sicque ex peccatis ad gratiam per Christum recurrentem præcivit, eo ipso momento re ipsa a condemnatione promerita liberum præstare & ad beatam vitam restituere decrevit. Nec tamen, nisi decretum quoddam ab-

B

solu-

solum fingere, sed rationes objectivas hujus decreti, quæ in
 scriptura s. traduntur, intelligentiæ humanæ pervias reddere ve-
 lis, vel Deum aliter, nisi ut judicem, vel hominem, nisi ut reum,
 in quem propter Christum absolutoria sententia pronuncianda
 sit, vel hoc pacto totum negotium atque decretum justificatio-
 nis aliter, nisi ut actum forensem concipere, nec hanc notio-
 nem sine aperta jactura verarum rationum objectivarum dimit-
 tere aut immutare poteris. Alterum respectum si teneas, justi-
 ficatio accidit in tempore, eo ipso momento, cum Deus in ho-
 mine, qui evangelio de gratia Dei per Christum vero assensu &
 fiducia mentis credere incipit, hanc fidem virtute Spiritus san-
 cti, hancque fiduciam ad istud claritatis & roboris fastigium eve-
 hit, ut peccator in evangelii promissionibus acquiescere & firma-
 mentis persuasionem plane certus esse possit, a reatu culpæ & pœ-
 næ per Christum sese esse liberum & Deo acceptum, omniaque,
 quæ ad beatam vitam in hoc atque futuro ævo pertinent, sibi
 donata esse. Quo facto peccator beatum se per Christum cre-
 dens & sentiens tam excelso animo induitur, ut tum falsas libi-
 dines carnis & mundi sponte contemnere & vincere, tum men-
 tis dubitationes, conscientia terrores, metumque servilem su-
 perare & subigere, & de Dei benevolentia vivens moriensque
 per Christum securo & hilari animo gloriari possit. Hæc,
 quamvis in ipso homine ejusque conscientia accidant, tamen nec
 ipse peccator aliter concipere & intelligere potest, nisi se tan-
 quam mortis & condemnationis reum, qualem se conscientia
 animi tactus sentit, a Deo, qui sit judex atque justus vindex pec-
 catorum, esse propter Christum a mortis sententia absolutum
 & in gratiam divinam receptum, sicque æternum istud decre-
 tum in evangelio annunciatum, de absolvendis & beandis pec-
 catoribus propter Christum, ad se pertinere, & nunc in hac sua
 persona expletum & ad effectum deductum esse; nec in aliorum
 hominum intelligentiam tota hæc causa aliter cadere potest, si
 scripturæ s. notiones tenere velimus, quam Deum ut supremum
 domi-

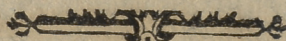
dominum, legislatorem & judicem, æternum istud decretum de absolvendis peccatoribus propter Christum, dum evangelio credituri sint, nunc in hoc ipso homine, qui ad fidem veram est perductus, executum esse. Plane nihil interest, siue unum tantummodo justificationis actum formalem, quem vocant, nimirum remissionem peccatorum propter imputatam Christi justitiam statuas, quod plerisque placet, qui deinceps jus ad omnia bona reliqua a Deo propter Christum promissa, tanquam effectum justificationis considerari jubent, qui remissionem peccatorum sequatur; siue, quod nonnulli volunt, dicas, ad totam formam & complexum hujus actus forensis, qui justificatio vocatur, siue ad totam hanc sententiam, a Deo judice ab æterno decretam, & nunc in homine, qui evangelio credit, executioni datam, pertinere etiam adjudicationem juris filiorum Dei, & collationem certæ & indubitatæ spei vitæ æternæ: dummodo in utroque actum forensem & sententiam judicis intelligas. Utrumque enim Christus justitia sua peccatoribus promeruit, & propterea cuicumque a Deo judice justitia Christi imputatur, eidem simul utrumque istud judicis sententia esse tributum necessario intelligere debemus. Reliqua beneficia, quæ deinceps sensim in hominem justificatum fluunt, omnia bona, quæ ille jam in hac vita vel mente vel corpore percipit, & tandem ipsa beata immortalitas sunt nonnisi fructus hujus sententiæ a Deo judice ab æterno decretæ, & ubique fundamenti loco istud præponitur, hunc hominem peccatorem actu forensi, siue Dei judicis sententia propter Christum a promerita poena absolutum & in Dei gratiam receptum esse. Quæ adhuc disputavi, quemadmodum totum ordinem salutis a Deo in scriptura s. constitutum continent, & tam plana & perspicua sunt, ut a quovis vel simpliciori homine intelligi possint, quoniam cum intimo animi sensu cujusvis ex asse conveniunt, simul ac incipit scripturæ s. ductu reatum peccati coram Deo sentire & fateri, & gratiam per Christum promissam fide ad se trahere, atque uti his initiis tota pra-

xis vitæ christianæ innititur, omnesque vires spirituales recte sancteque vivendi, & omnes hostes spirituales ipsamque mortem superandi, ex isto mentis sensu profluunt; ita notiones istæ forenses in negotio hominis justificandi in scriptura s. tam perspicue tamque luculenter traduntur, ut, nisi omnes sanæ interpretationis leges migrare, easque illicitis artibus evertere velis, dimittere illas aut omnino vituperare haud possis. Equidem recte monetur, in interpretandis scripturæ formulis communem usum loquendi esse sequendum. Sed perperam inde conficere quis velit, notionem judicii & sententiæ forensis ab hebraico **הצריך**, & græcis **δικαιων** & **δικαιωσθαι**, esse removendam. Quid enim, si ipse usus istarum linguarum communis istam notionem necessario inferat? Tum hebraicum vocabulum, tum græca, ex vulgari usu loquendi harum gentium semper indicant judicium & sententiam hominum de aliorum statu morali, vita, actibus, dignitate, meritis, aut approbandis & laudandis, & propterea remunerandis, aut vituperandis & censura debita proseguendis. Quod si præcipue de magistratibus & imperantibus istæ voces adhibentur, ut plurimum certe & plane ex usu vulgari indicant judicium & sententiam iudicis aut de puniendis reis, qui est perpetuus usus scriptorum græcorum, qui profani vocantur, aut de absolvendis iisdem, quæ est notio hebraici vocabuli, quam sequuntur in plerisque certe locis LXX Interpretes, & scriptores N. T. Hæc post alios nuperrime D. D. DRESDE, v. v. in binis Programmatibus academ. tam copiose & erudite ostendit, ut, quid sine violenta confusione clarissimarum rerum regeri possit, haud videam. Jam illud, quod nobis de voce latina, *justificatio*, & de germanica, *Rechtfertigung*, exprobat, quasi hæ voces ineptæ & minus idoneæ ad exprimendos actus divinos circa salutem hominum sint, earumque usus ex barbara quadam inscitia invaluerit, protritum quidem, & in aliis etiam, iisque gravissimis religionis christianæ capitibus his, qui rem ipsam carpere student, jam pridem admodum solemne fuit; sed

sed attentionem cordatorum hominum vix meretur. Quid enim prima & grammatica origo harum appellationum ad nos? qui jam dudum veram & scripturæ s. consentanem notionem earum constanter & firmiter constituimus & tenemus, eaque omnia ecclesiæ nostræ membra a prima ætate imbuimus, ita ut grammaticus significatus jam dudum oblitteratus inter nos, & oblivioni traditus sit.

Sed majora, & quæ adhuc magis periculosa sunt, audent isti viri, qui ecclesiæ nostræ notiones in justificationis negotio carpunt. Arripiunt avide, *legis* nomine apud Paulum imprimis, cum opera legis a justificatione peccatoris removeret, solam & nudam legem mosaicam ceremonialem denotari, cujus observatio cæteris gentibus, & ne judæis quidem ipsis post Messie adventum, ad salutem omnino haud necessaria sit. Quod quamvis jam olim a nonnullis eruditis viris, de veritate evangelica cæteroquin haud male sententibus, consilio fortasse non adeo malo affirmatum sit, clarissimis tamen Apostoli locis, & toti contextui orationis in epistola imprimis ad Romanos, repugnat, & totum scopum Apostoli, totamque rationem & formam evangelii evertit. Quare nostri homines ulterius progrediendum sibi esse præclare intellexerunt, ut nimirum, quo res suas stabilirent, hunc ipsum Apostoli scopum invertere & aliorum torquere conarentur, non jam singulorum hominum salutem & rationes spectare Apostolum, dictitantes, qua via unusquisque singularis homo gratiæ divinæ & vitæ æternæ particeps fieri possit & debeat, sed integras gentes, quibus id tantummodo ostendere velit Apostolus contra præconceptas & superstitiosas judæorum opiniones, discrimen istud inter gentes & judæos esse sublatum, nec judaicas ceremonias ad communionem regni Dei & beneficiorum Mesianorum esse necessarias, sed longe expeditiorem viam ab ipso Messia esse stratam. Quasi vero quis integræ genti salutis viam & rationem docere possit, nisi hunc ipsum scopum ob oculos sibi ponat, ut omnes singulique homines hujus gentis erudiantur, sicque sequendo istam viam ad beatam vitam deducantur.

cantur. Quod uti ridiculum propemodum est; ita Apostolus suo ipsius exemplo docet, singulos homines de vera ratione & via salutis erudire se velle, ut quilibet singularis homo hanc ipsam viam intelligat & sequatur, dum passim in epistolis suis differte declarat, quæ aliis dicat & proponat de rationibus gratiæ divinæ & salutis, ea se putare ad se ipsum ut singularem hominem pertinere, & a se ipso sequenda esse, si salvus esse velit. Conf. GALAT. II, 16-21. PHILIP. III, 7. seqq. Non igitur id tantummodo intendit Apostolus, ut integras gentes de lege judæorum cæremoniali ad salutem minus necessaria erudiat, sed ut singulos homines ipsam salutis rationem, & viam & ordinem doceat, quem quilibet singularis homo sequi debeat, si verus christianus esse & ad gratiam divinam eniti velit. Quid ex istis contrariis hypothesibus tandem secuturum sit, apparet. Quod nonnulli fervide agunt, ut veteris Testamenti libros e christianorum manibus excutiant, certe pro lubitu quascunque illius partes, quæ ipsis minus placent, tanquam scripta ad rude tantummodo Judæorum ingenium, atque hujus gentis res & rationes accommodata, ad christianorum vero usus parum aut nihil conferentia; id ipsum futurum est, ut de scriptis novi etiam Testamenti sensim audacia hominum adfirmare haud vereatur, utpote quæ ad ista tantum loca & tempora, & ad istos tantummodo homines eorumque rationes & opiniones pertinuerint, nobis vero, qui longe majori scientiarum luce collustrati sumus, parum adferant utilitatis, religionis certe, & doctrinæ & morum regula perpetua omnibus singulisque hominibus cunctis temporibus esse haud possint. Hæc alii obscurius & timidius tantum innuere & suis hypothesibus significare videntur, alii vero jam nunc sine fronde in hunc modum disputare incipiunt:

Quæ cum ita sint, & ecclesiæ nostræ christianorumque apostolicæ doctrinæ in universum periculosa tempora portant; æquum justumque est, ut hos viros, qui tantum animi & fortitudinis possident, contra istum torrentem in veritate evangelica firmiter persistendi, & contra illas tenebras, quæ nobis
minan-

minantur, testium veritatis officio fungendi, amemus, honoremus, foveamus, eorumque studiis & laboribus & testimoniis majus, quantum in nobis est, pondus addamus, & hoc pacto animum & constantiam eorum confirmemus. His aliisque hujus generis rationibus ducta & permota Facultas theologica Bützovienſis, viro maxime reverendo, amplissimo & doctissimo JOHANNI ANDREÆ MÜLLER, *ecclesiarum Mansfeldensium partis Saxonicae Superintendenti gravissimo*, summos in Theologia honores decrevit, & Doctoris gradum contulit. Quem ut omnes lectores paullo propius nosse queant, curriculum vitae paucis huc transcribimus:

Joannes Andreas Müller, Hettstadii in comitatu Mansfeldensi sit natus est anno hujus saeculi tricesimo sexto. Patrem habuit Jacobum Müller, praetorem urbanum, abs quo prima statim aetate praeceptoribus patriae urbis in disciplinam traditus est. Anno MDCCL. scholam Schlaizensem salutavit, in qua per triennium, & quod excurrit, optimis artibus publice & priuatim institutus est. Exacto illo triennio nomen dedit Academiae Lipsiensi anno MDCCLIV. Hic in perdiscendis linguis Kappium atque Ernesti, in scientiis philosophicis & theologicis Crusium & Kieslingium, in historia universali atque ecclesiastica Wernsdorfium & Koernerum doctores habuit. Anno MDCCLVI. non ad dignitatem Magistri solum promotus, sed & Candidatorum Ministerii sacri numero a Consistorio Islebiensi adscriptus, neque ita multo post ad munera ecclesiastica in hacce urbe evocatus est. Anno enim MDCCLX. Diaconus Petro-Paulinus & Pastor ad ad. S. Spiritus, anno MDCCLXIX. Pastor ad ad. D. D. Petri & Pauli & Consistorii Assessor, & anno MDCCLXXIV. sacri senatus praeses & per Comitatum Mansfeld. Superintendens generalis a Serenissimo Principe & Comite Mansfeldiae, Dom. Henrico Francisco, vocatus & constitutus est. Cum autem stirps Comitum Mansfeldiae

diae virilis, Domino Comite Josepho anno MDCCCLXXX. vita defuncto, extincta esset, & comitatus Mansfeld. partim ad domum Electoralem Saxon. partim ad ducatum Magdeburg. devenisset; non solum a Dom. Friderico Augusto, clementissimo Saxoniae Electore, Ecclesiastes & Superintendens Islebiensis confirmatus, & sacro senatui, qui Lipsiae est, unacum clericis suis subiectus, sed etiam ecclesiarum, quae in praefectura Endorfiensi florent, & ducentis abhinc annis ab inspectione Islebiensi separatae fuerunt, ephoria, ex singulari gratia donatus est.

Scriptiunculae ipsius sunt aliquot commentationes in Epistolam Pauli ad Romanos pariter atque in Epistolam priorem ad Corinthios, & duo programmata scholastica, quorum alterum de scholis bene constitutis, egregiis providentiae divinae testibus, alterum de iis, quae in scholis docenda & discenda sint, agit.

Precamur Deum demisso animo per Christum, ut ipse laboranti veritati & ecclesiae succurrat, conatus periculosos reprimat, multos cordatos & prudentes viros excitet, qui contempto vanæ gloriae studio, veritatem evangelii tuendo uni Deo placere studeant, & inprimis EGREGIUM NOSTRUM THEOLOGICAE DOCTOREM MÜLLERUM in veritatis studio conservet, atque Spiritus S. gratia imbuat, quo & doctrina & exemplo largissimos fructus in ecclesiae commodum ferat!

P. P.

IN ACADEMIA FRIDERICIANA
MECKLENBURGICA,
QUÆ BÜTZOVII FLORET,
D. XXIX. JULII, MDCCCLXXXV.

the scale towards document

treas Müller, Hettstadii in comitatu Mansfeldatus est anno hujus saeculi tricesimo sexto. Patit Jacobum Müller, praetorem urbanum, abstatim aetate praeceptoribus patriae urbis in di-graditus est. Anno MDCCL. scholam Schlaizen-vit, in qua per triennium, & quod excurrit, opus publice & priuatim institutus est. Exacto illo-omen dedit Academiae Lipsiensi anno MDCCLIV. discendis linguis Kappium atque Ernesti, in sci-osophicis & theologicis Crusium & Kieslingium, niversalis atque ecclesiastica Wernsdorfium & n doctores habuit. Anno MDCCLVI. non ad di-Magistri solum promotus, sed & Candidatorum sacri numero a Consistorio Islebiensi adscriptus, multo post ad munera ecclesiastica in hacce urbe st. Anno enim MDCCLX. Diaconus Petro-Pau-astor ad æd. S. Spiritus, anno MDCCLXIX. Pastor D. Petri & Pauli & Consistorii Assessor, & anno CXIV. sacri senatus praeses & per Comitatum Superintendens generalis a Serenissimo Principe e Mansfeldiae, Dom. Henrico Francisco, vocatus utus est. Cum autem stirps Comitum Mansfel-diae